

Nejčastější dotazy a odpovědi na téma nového tzv. protikuřáckého zákona (č. 65/2017 Sb.)

Zákon [č. 65/2017 Sb.](#), o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, („protikuřácký zákon“) nahradil od 31. května 2017, tedy v den, který je již tradičně Světovou zdravotnickou organizací (WHO) vyhlášován jako Světový den bez tabáku, zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. Hlavním cílem je posílení ochrany před zejména zdravotními škodami působenými návykovými látkami s důrazem na ochranu zdraví dětí a mládeže.

- **Restauratéři si stěžují na to, jakým způsobem mají poznat, případně monitorovat, komu už dále nenalévat?**

Nejedná se o novinku zaváděnou tímto zákonem, ale o věc platnou už 11 let (zákon číslo 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. 12 odst. 1 písm. c) stanoví: “Zakazuje se prodávat nebo podávat alkoholické nápoje osobám zjevně ovlivněným alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou“). Problémy s aplikací tohoto ustanovení nebyly za oněch 11 let v praxi zaznamenány. Současnou kritiku lze tedy přičíst spíše lobbistickým snahám o podkopání celého návrhu zákona. Věříme, že naprostá většina hostinských nemá problém podnapilou osobu rozpoznat.

Novou právní úpravou je povinnost prodejce alkoholických nápojů – **pokud zjistí**, že se v prodejně, provozovně stravovacích služeb, provozovně výrobce vína, ubytovacím zařízení nebo dopravním prostředku, zdržuje osoba mladší 18 let, která je zjevně pod vlivem alkoholu, **je povinen tuto osobu vyzvat k opuštění tohoto prostoru. Tato osoba je povinna výzvy uposlechnout.**

Opatření bylo do návrhu zákona zapracováno vzhledem k časté důkazní nouzi kontrolních/dozorových orgánů u případů porušení zákazu prodeje alkoholických nápojů osobám mladším 18 let. Proto navrhla Mezirezortní pracovní skupina k Projektu ochrany dětí a mládeže před zneužíváním alkoholu zavést pro prodejce alkoholických nápojů povinnost, jejichž cílem bylo snížení důkazní nouze při prodeji a podávání alkoholických nápojů osobám mladším 18 let.

Způsob zajištění dodržování tohoto ustanovení je na samotném prodejci. Například lze zjevně podnapilého mladistvého do provozovny nevpustit, a pokud se zde již vyskytuje, lze jej vyzvat k opuštění provozovny nebo ho vyvést. To může učinit prodejce, zaměstnanec provozovny, popřípadě pracovník bezpečnostní služby, ostraha nebo pracovník dohlížející na bezpečnost. V případě, že takový mladistvý neuposlechne výzvy nebo pokud hrozí nebezpečí osobám, majetku či veřejnému pořádku, lze podle obecných ustanovení zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, požádat o poskytnutí pomoci Policii ČR, případně obecní policii, a to podle zákona č. 553/1991 Sb.

Pojem „zjevně pod vlivem“ je obecně užívaný termín vyskytující se v několika právních předpisech, přičemž jeho bližší výklad obsahuje například stanovisko odboru bezpečnostní politiky Ministerstva vnitra. Z něho vyplývá, že zjevné ovlivnění návykovou látkou lze vyhodnotit pomocí vlastních vjemů. **Jedná se například o takové ovlivnění, které je očividné a je zřejmé z pohybů, mluvy nebo jiného chování osoby. Zjevně ovlivněná osoba jeví na první pohled známky opilosti především v tom smyslu, že její ovládací a rozpoznávací schopnosti nejsou dostatečné.**

- **Podle kterého právního předpisu lze už nyní uložit sankci za porušení stávajícího zákazu prodat nebo podat alkoholický nápoj osobě zjevně ovlivněné alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou?**

Jedná se o přešůpek podle paragrafu 30 odst. 1 písm. a) zákona o přešůpcích – v tomto případě hrozí pokuta až do výše 3000 korun.

- **Existuje nějaká obdoba protikuřáckého zákona v některé ze zemí EU?**

Ano, úplný zákaz kouření platí zhruba ve dvou třetinách zemí EU. Pokud u nás zákon projde, staneme se v pořadí 19. zemí Evropy, kde platí úplný zákaz kouření.

- **Někteří restauratéři si stěžují, že nevědí, jak mají poznat, že člověk, kterému podají alkohol, bude poté například řídit automobil či vykonávat jinou činnost, kterou by mohl ohrozit zdraví či majetek.**

Nejdříve je nutné uvést, že se nejedná o nové legislativní opatření. Zákaz prodeje, podávání nebo umožnění požití alkoholického nápoje osobě, o níž se ví, že bude vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost, při níž by mohla ohrozit zdraví lidí nebo poškodit majetek, je obsažen již v současné době v zákoně č. 200/1990 Sb., o přešůpcích (konkrétně v § 30 odst. 1 písm. a). Doposud nebyl v praxi zaznamenán problém s dodržováním platné právní úpravy. Kontrolu dodržování navrženého opatření může provádět Policie ČR anebo obecní policie, a to stejným způsobem, jakým byla kontrola prováděná doposud. Pro konkretizaci doporučujeme obrátit se na Ministerstvo vnitra.

- **Od kdy bude nový zákon účinný?**

Účinnosti zákon nabyde 31. května 2017, tedy v poslední den, který je již tradičně Světovou zdravotnickou organizací (WHO) vyhlašován jako Světový den bez tabáku.

- **Týká se zákon jen cigaret?**

Nikoliv, „tzv. protikuřácký zákon“ je jen obecná a mediální zkratka. Celý jeho název zní: „zákon o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek“, vztahuje se nejen na téma omezení dostupnosti tabákových výrobků, elektronických cigaret, kuřáckých pomůcek atd., ale i omezení dostupnosti alkoholických nápojů, organizaci protidrogové politiky atd.

- **Kde všude by mělo být kouření zakázáno?**

- ve veřejnosti volně přístupném vnitřním prostoru, **s výjimkou** stavebně odděleného prostoru vyhrazeného ke kouření,
- v tranzitním prostoru mezinárodního letiště, **s výjimkou** stavebně odděleného prostoru vyhrazeného ke kouření,
- na nástupišti, v přístřešku a čekárně veřejné dopravy,
- v dopravním prostředku veřejné dopravy,
- ve zdravotnickém zařízení a v prostorech souvisejících s jeho provozem, **s výjimkou** stavebně odděleného prostoru vyhrazeného ke kouření v uzavřeném psychiatrickém oddělení nebo v jiném zařízení pro léčbu závislostí,
- ve škole a školském zařízení,
- v zařízení sociálně-právní ochrany dětí, v provozovně, kde je provozována živnost, jejímž předmětem je péče o děti do 3 let, v prostoru, kde je poskytována služba péče o dítě v dětské skupině, nebo v zařízení, kde je uskutečňována mimoškolní výchova a vzdělávání, nezařazeném do rejstříku škol a školských zařízení,
- v prostoru dětského hřiště a sportoviště určeného převážně pro osoby mladší 18 let,
- ve vnitřním prostoru všech typů sportovišť,
- ve vnitřním zábavním prostoru, jako je kino, divadlo, výstavní a koncertní síň a sportovní hala, a dále v jiném vnitřním prostoru po dobu pořádání kulturní a taneční akce,
- ve vnitřním prostoru provozovny stravovacích služeb, **s výjimkou** užívání vodních dýmek,
- v prostoru zoologické zahrady, **s výjimkou** vnějších prostor, které provozovatel zoologické zahrady ke kouření vyhradí.

- **Co užívání elektronických cigaret?**

Těch se zákon týká také. Užívání elektronických cigaret bude zakázáno všude tam, kde zákon zakazuje kouření, tedy např. zastávky veřejné dopravy, nemocnice, školy, dětská hřiště, sportovní haly, nákupní centra, divadla atd. Výjimkou budou provozovny stravovacích služeb (např. bary, restaurace, kavárny). Obec bude moci navíc zakázat užívání elektronických cigaret i na veřejných prostranstvích v blízkosti škol atd.

- **Dodnes hostinští měli možnost provozovat kuřáckou restauraci nebo oddělit ve svých provozech kuřáckou a nekuřáckou část. Jak tomu bude poté, co začne zákon platit?**

Nic takového nebude možné. V restauraci apod. budou moci lidé případně používat jen vodní dýmky a elektronické cigarety, pokud provozovatel používání těchto výrobků nezakáže.

- **Co automaty na prodej cigaret?**

Vládní návrh zákona obsahuje v porovnání se stávající právní úpravou uvedenou v zákoně č. 379/2005 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zpřesnění podmínek pro prodej tabákových výrobků a souvisejících výrobků prostřednictvím prodejních automatů. V § 3 odst. 3 návrhu zákona se konkrétně uvádí: „zakazuje se prodávat tabákové výrobky,

kuřácké pomůcky, bylinné výrobky určené ke kouření a elektronické cigarety prostřednictvím prodejního automatu, nelze-li vyloučit prodej těchto výrobků osobě mladší 18 let; za tím účelem musí prodejce prodávající prostřednictvím automatu zajistit ověření věku kupujícího osobou k tomu určenou."

- **Jaké jsou postihy za nedodržení zákona?**

Nový zákon zahrnuje různé typy sankcí. Např. v případě porušení zákazu kouření na místech, kde je kouření podle zákona zakázáno, bude možno uložit osobě, která tento zákaz porušila, pokutu až ve výši 5 tisíc korun. V oblasti prodeje a podávání alkoholických nápojů bude dle navržené právní úpravy hrozit fyzické osobě, která prodá nebo podá alkoholický nápoj osobě mladší 18 let pokuta až do výše 150 000,-Kč a v případě, že se jedná osobu mladší 15 let, může být pokuta zdvojnásobená. V případě, že dojde k porušení zákazu prodeje a podávání alkoholického nápoje osobě mladší 18 let právnickou osobou bude možné uložit pokutu až do výše 1 mil. Kč (pokud bude osoba mladší 15 let až do výše 2 mil. Kč.) a zároveň lze uložit zákaz činnosti až do dvou let.

- **Jak zákon upravuje prodej alkoholu?**

Opatření obsažená v návrhu zákona vztahující se k prodeji nebo podávání alkoholických nápojů obsahují/kopírují v mnoha případech již současnou platnou právní úpravu jako např. zákaz prodeje nebo podávání alkoholických nápojů ve zdravotnických zařízeních nebo ve školách a školských zařízeních (nově je pouze výjimka pro školy a školské zařízení využívané v rámci soustavné přípravy na budoucí povolání v oborech vzdělání se zaměřením na gastronomii, hotelnictví, zemědělství, potravinářství nebo potravinářskou chemii). Alkoholické nápoje dále nebude možné prodávat nebo podávat na akcích určených převážně pro osoby mladší 18 let (dětské dny apod.).

Oproti stávající právní úpravě nebude možné prodávat alkoholické nápoje prostřednictvím prodejních automatů.

Zároveň došlo ke změně prodeje a podávání alkoholických nápojů na sportovních akcích, kde bude možné prodávat a podávat alkoholické nápoje obsahující nejvýše 4,3% objemového etanolu (*tedy i v současné době možný prodej a podávání výčepního piva*) a také víno.

Zákaz prodeje a podávání alkoholických nápojů již nově nebude platit ve veřejném dopravním prostředku železniční, letecké, vodní a dálkové autobusové dopravy, stejně jako nebude platit pro zájezdovou dopravu, cestovní ruch anebo nostalgické či propagační jízdy.

- **Někteří provozovatelé restaurací se rozhodli své podniky převést na soukromé kluby anebo klubové pivnice s cílem vyhnout se účinkům tzv. protikuřáckého zákona. Je tento postup obcházením výše zmíněného zákona či nikoliv? Nechystá se ministerstvo zákon z těchto důvodů zpřísnit?**

Opatření týkající se zákazu kouření ve vnitřních prostorech provozoven stravovacích služeb a na dalších typech míst byla navrhována především s cílem ochrany zdraví hostů

a zaměstnanců před škodlivými účinky tabákového kouře. U kuřáckého klubu apod. nelze vyloučit, že bude vzhledem k činnosti, která je tam provozována (např. prodej alkoholických nápojů a pokrmů), považován rovněž za provozovnu stravovacích služeb (tedy jedno z míst, která podléhají právní úpravě stanovené novým zákonem č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek). Proto může být zřizování soukromých „kuřáckých klubů“ považováno za obcházení tohoto zákona. Toto však bude záležet na vyhodnocení konkrétních případů kontrolními orgány. Ministerstvo zdravotnictví aktuálně v této souvislosti žádné zpřísnění nového zákona neplánuje, protože předpokládáme, že naprosté většině provozovatelů restaurací nebude zdraví jejich hostů a zaměstnanců lhostejné a zákon obcházet nebudou. O případné změně bude možno uvažovat, až budou k dispozici poznatky o aplikaci zákona v praxi.

- **Jak se protikuřácký zákon projeví na psychiatriích - bude možnost kuřáren na uzavřených psychiatrických odděleních? A jak se to bude dotýkat pacientů těchto oddělení z řad dětí a dorostu?**

„Kuřárny“ na uzavřeném psychiatrickém oddělení anebo v jiném zařízení pro léčbu závislostí budou moci být i nadále (to již nyní umožňuje zákon č. 379/2005 Sb). Nicméně oproti stávající právní úpravě dochází ke zpřísnění podmínek pro zřizování těchto „kuřáren“. Poskytovatel zdravotních služeb bude muset nově například zajistit takový uzavřený prostor, aby nedocházelo k pronikání kouře tam, kde je kouření zákonem zakázáno. Dále bude muset zajistit, aby se v tomto prostoru nezdržovala osoba mladší 18 let. Během legislativního procesu, kde měly odborné organizace zabývající se léčbou závislostí možnost vyjádřit se k tomuto opatření, nebyla zaznamenána žádná připomínka, aby zařízení či oddělení zaměřené na léčbu závislosti u dětí a mladistvých měly výjimku a byl povolován do kuřárny vstup i osobám mladším 18 let. Navíc by to bylo i proti účelu této právní úpravy, kterou je mimo jiné posílení ochrany zdraví dětí a mládeže.

- **Jak má nemocnice zajistit dodržování zákona v areálu, když nemá žádnou možnost represí vůči pacientům apod. a pacienti/návštěvníci zákaz nerespektují?**

Zákaz kouření, včetně používání elektronických cigaret, bude podle zákona platit i „ve zdravotnickém zařízení a v prostorech souvisejících s jeho provozem, s výjimkou stavebně odděleného prostoru vyhrazeného ke kouření v uzavřeném psychiatrickém oddělení nebo v jiném zařízení pro léčbu závislostí“. Těmito prostory se rozumí vnitřní prostory, jako jsou například chodby před ordinacemi, nemocniční jídelna apod.). Zákaz kouření se tedy nebude vztahovat např. venkovní areál zdravotnického zařízení. Zákon nicméně nebrání tomu, aby provozovatel zdravotnického zařízení zakázal kouření v celém svém areálu.

- **Pokud nemocnice neupozorní kuřáky v areálu na porušení zákona, hrozí jí ve správním řízení sankce. Pokud ale kuřák odmítne cigaretu odložit, jak to má nemocnice zařídit/vymoci? A nese v takovém případě odpovědnost nemocnice?**

Zjistí-li poskytovatel zdravotních služeb porušení zákazu kouření, je povinen dotyčnou osobu vyzvat, aby v tomto jednání nepokračovala anebo aby prostor opustila. Tato osoba je povinna výzvy uposlechnout. Pokud se tak nestane, může se poskytovatel obrátit na obecní policii nebo Policii ČR.

- **Kdo bude tím, kdo bude dodržování zákona v nemocnicích kontrolovat? Nebo to bude fungovat formou stížností/udání?**

Kontrolu dodržování zákazu kouření ve zdravotnických zařízeních podle budou vykonávat: obec v přenesené působnosti, orgán ochrany veřejného zdraví, Policie ČR a obecní policie

- **Jak by měly postupovat psychiatrické léčebny, aby dodržely protikuřácký zákon v případě, že dojde k incidentu na kuřárně? V jednom z paragrafů se totiž píše, že „poskytovatel zřídí stavebně oddělený prostor vyhrazený ke kouření, je povinen zajistit, aby se v tomto prostoru nezdržoval zaměstnanec při výkonu své práce v době, kdy se v něm kouří.**

Ačkoliv není termín „zdržování se“ v tzv. protikuřáckém zákoně blíže vysvětlen, máme za to, že prostý vstup zaměstnance/personálu do „kuřárny“ za účelem neodkladného zásahu při incidentu apod. možný je. V těchto případech je třeba vzít v úvahu riziko bezprostředně hrozícího ublížení na zdraví pacientů v důsledku incidentu, kterému by měl poskytovatel zdravotních služeb zabránit.

- **Zákaz kouření platí i pro zastávky MHD. Ale jak se vlastně pozná, odkud kam je zastávka MHD? Je to celý ostrůvek pro tramvaj nebo autobus?**

Pojem nástupiště (zastávky) je definován v § 2 písm. p) zákona č. 65/2017 Sb. následovně: nástupištěm je prostor určený k nástupu a výstupu osob z prostředků veřejné silniční a drážní dopravy; není-li vymezení prostoru nástupiště zřejmé, nebo není-li viditelným značením takový prostor jinak vymezen, pokládá se pro účely tohoto zákona za nástupiště veřejně přístupný prostor o šířce 5 m a délce 30 m před a 5 m za označником zastávky ve směru jízdy dopravního prostředku. Z výše uvedeného vymezení nevyplývá, že označnik musí být vždy uprostřed šířky (tzn. 2,5 m. nalevo a 2,5 m. napravo), V praxi bude záležet na místních stavebně technických podmínkách.

- **Co nový zákon říká o zákazu prodeje a nalévání alkoholu od nezletilých osob? Mohou například být nezletilí brigádníci v provozu a jen nepřijít do styku s alkoholem, nebo nikoliv? Mohou nezletilí alkohol alespoň roznášet, nebo se ho v podstatě nesmí ani dotknout? Když se bude jednat o nezletilého studenta gastronomie, který je pouze na praxi, bude potřebovat nějaké potvrzení? Pokud se bude jednat o zaměstnance, kterému ještě nebylo 18, platí pro něj zákaz také?**

Dle nového tzv. protikuřáckého zákona musí být osoba prodávající nebo podávající alkoholické nápoje starší 18 let. Výjimkou jsou osoby, u nichž je tento prodej nebo podávání součástí soustavné přípravy na budoucí povolání, tedy v oborech se zaměřením na gastronomii, hotelnictví a turismus, obchod, potravinářství nebo

potravinářskou chemii. Z uvedeného tedy vyplývá, že prodej ani roznášení alkoholických nápojů osobou mladší 18 let, pokud se nejedná např. o studenta gastronomie mladšího 18 let, který vykonává v rámci studia praxi, není možný. A to ani v případě, že je zaměstnancem. Osoba mladší 18 let, vykonávající praxi ve výše uvedených oborech, musí tuto skutečnost doložit příslušnými potvrzeními školy. Dovolíme si nicméně upozornit, že se nejedná o nové opatření, nýbrž o opatření, které obsahoval již předcházející zákon č. 379/2005 Sb.